

ETAPY ROZWOJU MOWY DZIECKA

Rozwój mowy jest uwarunkowany genetycznie, zależy od wrodzonych właściwości organizmu i kontaktów z innymi osobami mówiącymi - czyli muszą tu współgrać czynniki biologiczne i społeczne. Mowa jest zjawiskiem unikalnym spotykanym wyłącznie u ludzi.

Mowa dziecka kształtuje się stopniowo, z czasem zyskuje coraz pełniejszy stopień komunikatywności. W toku swojego rozwoju przechodzi szereg stadiów, które u dzieci zdrowych pojawiają się samoczynnie. Rozwój mowy nie przebiega u wszystkich dzieci jednakowo, u jednych odbywa się szybciej u innych wolniej.

W literaturze logopedycznej wyróżnia się cztery okresy rozwoju mowy dziecka:

I okres melodii - od urodzenia do 1 roku dziecka

II okres wyrazu - od 1 roku do 2 roku życia dziecka

III okres zdania - od 2 do 3 roku życia dziecka

IV okres swoistej mowy dziecka - od 3 do 7 roku życia dziecka

Dziecko uczęszczające do przedszkola jest więc w okresie zdania i okresie swoistej mowy dziecka.

3 - latek - na swe trzecie urodziny powinien wypowiadać zdania dłuższe, złożone z 4-5 wyrazów. Głoski, które powinien wymawiać:

- wszystkie samogłoski ustne i nosowe, chociaż może zamieniać a = o, e = a, i = y,
- Spółgłoski:
 - wargowe twarde i miękkie: p, p', b, b', m, m',
 - wargowo-zębowe twarde i miękkie: f, f', w, w',
 - środkowojęzykowe: ś, ź, ć, dź, ń, j,
 - tylnojęzykowe twarde i miękkie: k, k', g, g', h,

- przedniojęzykowe: t, d, n,
- przedniojęzykowo-dziąsłowe: l, l',

Czasem mogą pojawić się głoski przedniojęzykowe: s, z, c, dz, a nawet przedniojęzykowo-dziąsłowe: sz, ż, cz, dż, głoska r zastępowana bywa głoską j lub l.

Mowa dziecka 3-letniego charakteryzuje się:

- zmiękczeniem głosek (s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż = ś, ź, ć, dź),
- uproszczeniem grup spółgłoskowych,
- brakiem wyraźnych końcówek w wyrazach,
- przestawianiem głosek, sylab (np. lokomotywa = *kolomotywa*),
- upodobnieniami (np. chlebek = *bebek*).

Zasób słownictwa trzylatka jeszcze niewielki, system gramatyczny nie w pełni poznany

i utrwalony. Zasób słownika 3-latka to około 1000 słów.

4 - latek powinien umieć opowiedzieć proste zdarzenie lub bajeczkę.

W mowie dziecka:

- utrwalają się głoski przedniojęzykowozębowe: s, z, c, dz,
- pojawia się głoska r, chociaż często jest jeszcze zastępowana głoską l lub j,
- głoski przedniojęzykowo-dziąsłowe: sz, ż, cz, dż jeszcze są zamieniane na łatwiejsze artykulacyjnie s, z, c, dz, lub ś, ź, ć, dź,
- grupy spółgłoskowe jeszcze upraszczane.

Bogaci się liczba rzeczowników, dochodzą nazwy rzeczy odległych, stanów psychicznych, zjawisk społecznych, narastają grupy czasowników zwłaszcza nazwy czynności wykonywanych za pomocą narzędzi.

5 - latek

- ustalają się głoski szeregu szumiącego: **sz, ż, cz, dż** choć mogą być jeszcze zastępowane szeregami łatwiejszymi (s, z, c, dz, ś, ź, ć, dź),
- głoska r już wymawiana,
- grupy spółgłoskowe jeszcze upraszczane.

Mowa dziecka jest już w zasadzie zrozumiała. Jest to tzw. „wiek pytań”, dziecko przechodzi od pytań związanych z konkretną sytuacją do pytań o charakterze bardziej ogólnym - cel i przyczyna zaobserwowanego zjawiska, pochodzenie różnych rzeczy itp. W słowniku dziecka 5-letniego znajduje się ok. 2000-2500 słów.

6 - latek

Mowa dzieci 6-letnich powinna być prawidłowa pod względem dźwiękowym. Głoski najtrudniejsze już opanowane (sz, ż, cz, dż, r), chociaż zdarzają się jeszcze kłopoty z ich wymową, redukcje grup spółgłoskowych. Dziecko 7 - letnie powinno mówić prawidłowo pod względem artykulacyjnym, gramatycznym i składniowym.

Podsumowując:

Normą rozwojową jest, gdy:

- 3 - latek** - wymawia głoski: p, p', b, b' m, m', n, n', f, f', w, w', t, d, l, l', ł, ch, j, k, k', g, g' oraz głoski ciszące: ś, ź, ć, dź.
- 4 - latek** wykorzystuje w swojej mowie (oprócz głosek wyżej wymienionych) głoski syczące: s, z, c, dz.

5 - latek oprócz głosek wymienionych wymawia głoski szumiące: sz, ż, cz, dż, choć mogą być zastępowane głoskami łatwiejszymi - ś, ź, ć, dź, s, z, c, dz, pojawia się głoska r.

6 - latek wymawia głoski szumiące: sz, ż, cz, dż, i głoskę r chociaż zdarzają się jeszcze kłopoty z ich wymową.

7 - latek prawidłowo artykułuje wszystkie głoski i ma opanowaną technikę mówienia (gramatykę i składnię).

Należy jednak pamiętać, że rozwój dziecka jest sprawą indywidualną i mogą występować różnice w uzyskaniu zaprezentowanej normy.